

OKUL ÖNCESİ VE SINIF EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINA YÖNELİK MÜZİK OKURYAZARLIĞI ÖLÇEĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ*

Şenol AFACAN

*Öğr. Gör., Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü,
senolafacan@gmail.com*

Nezihe ŞENTÜRK

*Prof., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı,
nezihesenturk@gmail.com*

Received: 27.09.2016

Accepted: 08.12.2016

ÖZ

Bireyin sosyal, duyuşsal ve psikomotor gelişiminde en etkili eğitim araçlarından biri de şüphesiz müzik eğitimidir. Günümüz eğitim anlayışında özgüveni yüksek, eleştirel düşünebilen, sosyal yönü güçlü, kendini ifade edebilen, yaratıcı ve estetik duyarlılığa sahip bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Yapılan araştırmanın amacı, Türkiye'deki üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören Okul Öncesi Eğitimi ve Sınıf Eğitimi öğretmen adaylarının müzik okuryazarlık düzeylerini tespit edebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Tarama modelinde yapılan araştırmanın örneklemini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nın 4. sınıfında öğrenim gören 120 öğretmen adayı ile Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nın 4. sınıfında öğrenim gören 61 öğretmen adayı olmak üzere toplam 181 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Başlangıçta 41 maddeden oluşan ve 5'li Likert tipinde hazırlanan ölçek, pilot uygulama sonucunda 32 madde ve 5 faktörden oluşan son şeklini almıştır. Bu faktörlerin isimleri, 1. Faktör, "Çocuk Şarkılarında Geçen Terimleri Tanıma ve Uygulama Becerisi"; 2. Faktör, "Şarkılarda Yöntem-Teknik Bilgisi ve Kullanma Becerisi"; 3. Faktör, "Müziksel Algı ve Sesini Kullanma Becerisi" 4. Faktör, "Eğitsel Müzik Dağarcığına Yönelik Bilgi"; 5. Faktör "Orff Yöntem Bilgisi ve Orff Çalgıları Uygulama Becerisi" şeklindedir. Bu faktörlerin her birinin güvenilirlik katsayısı sırasıyla, 0.852, 0.815, 0.785, 0.713 ve 0.859 şeklindedir. "Müzik Okuryazarlığı Ölçeği"nin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.904 olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, müzik eğitimi, müzik öğretimi, müzik okuryazarlığı, müzik okuryazarlığı ölçeği.

DEVELOPING A MUSIC LITERACY SCALE TO PRESCHOOL AND ELEMENTARY SCHOOL EDUCATION DEPARTMENT

ABSTRACT

One of the most effective educational instruments used in the social, affective and psychomotor development of an individual is undoubtedly music education. Today's educational understanding aims to train creative individuals who have high self-confidence, critical thinking skills, social skills, self-expression abilities and aesthetic sensitivity. The aim of this research is to

* Bu araştırma, Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nde, 21-23 Mayıs 2015 tarihinde yapılmış olan XIV. Uluslararası Katılımlı Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

develop a valid and reliable measurement instrument for determining the music literacy levels of the elementary school and preschool pre-service teachers studying in Turkish universities' Faculties of Education. The sample of there search which was survey model consists of 181 fourth year pre-service teachers at Ahi Evran University in 2014-2015 academic years of them, 120 study in the Department of Elementary School Teaching, and 61 study in the Department of Preschool Teaching. At first scale is a 5-point Likert type scale with 41 items. After the pilot practicing the final version of scale having 32 items and consists of 5 factors. These are: 1,"The Skill of Recognizing and Applying the Terms in Nursery Rhymes," 2, "The Knowledge of Method and Technique in Songs and Skill of Using These Method and Techniques," 3, "Music Perception and Skill of Using the Voice," 4. "Knowledge Related to the Educational Music Repertoire" and 5, "Knowledge of Orff Method and Skill at Playing Orff Instruments". Their reliability coefficients are 0.852, 0.815, 0.785, 0.713 and 0.859, respectively. The Cronbach's Alpha reliability coefficient of the entire Music Literacy Scale was 0.904.

Keywords: Music, music education, music teaching, music literacy, music literacy scale.

GİRİŞ

Bireyin sosyal, duyuşsal ve psikomotor gelişiminde en etkili eğitim araçlarından biri de şüphesiz müzik eğitimidir. Günümüz eğitim anlayışında özgüveni yüksek, eleştirel düşünebilen, sosyal yönü güçlü, kendini ifade edebilen, yaratıcı ve estetik duyarlılığa sahip bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Müzik eğitimi de bu temel becerilerin kazandırılmasında son derece etkili bir rol oynamaktadır. Bilindiği üzere okul öncesi ve ilkökul eğitimi sürecinde müzik dersleri okul öncesi öğretmeni ve sınıf öğretmeni tarafından yürütülmektedir. Bu dönemler çocuğun müziksel etkinliklere ilgi duyduğu, müzik yapma ve dinleme alışkanlığının oluştuğu bir süreçtir. Dolayısıyla çocukların bu süreçte beklentilerinin karşılanması, müziği yaparak yaşayarak öğrenmeleri ile mümkün olabilir. Bu durum, sınıf ve okul öncesi öğretmenlerinin yeterli düzeyde temel müzik bilgisi ile uygulama becerisi ve teknik donanıma sahip olmalarını gerektirmektedir. Gerek okul öncesi öğretmeni gerek sınıf öğretmeni müzik derslerinde şarkı söyleme, çalgı çalabilme, müzikli etkinlikler yapabilme, doğaçlama ve müziksel yaratıcılığı geliştirici çalışmalarda öğrencilerini yönlendirebilecek nitelikte olmalıdır. Bunun yanında çok sayıda çocuk şarkılarından oluşan bir dağarcığa sahip olması, çocuk şarkılarında deşifre yapabilmesi, buna bağlı olarak şarkı dağarcığını yenileyebilmesi öğretmenden beklenen yeterliliklerdir.

Öğretmen, doğru ve tutarlı bir müzik yeteneği ya da müzikalite anlayışına sahipse müziği doğru anlama-yaratma-kullanma eğitimi verebilir, öğrencinin müziksel yeteneklerini doğru ve tutarlı biçimlendirebilir, geliştirebilir (Uçan, 2005: 17).

Müzik eğitimi sanat eğitiminin en önemli kollarından birini oluşturmaktadır. Okul öncesi ve ilkökulda verilen sanat eğitimi genel sanat eğitimidir. Her bireyin önceden belirlenmiş hedefler doğrultusunda aldığı eğitim olup bireye sanatsal davranışlar kazandırma sürecidir.

Sanat eğitiminin bir boyutu olan müzik eğitimi temelde, bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değıştirme veya bir müziksel davranış değışikliği oluşturma, müziksel davranış geliştirme sürecidir (Uçan, 2005: 14).

Günümüzde birçok bilimsel çalışmada temel okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, fen okuryazarlığı, dil okuryazarlığı, sanat okuryazarlığı vb. farklı okuryazarlık kavramları kullanılmaktadır.

Yapılan araştırma ile ilgili olan sanat okuryazarlığı kavramına bakacak olursak yerel sanat algısıyla uluslararası sanatlar arasında eklektik bir ilişki kurabilmeyi, sanatı meslek edinmiş bireylerin mesleki ve bireysel yaşamlarında ihtiyaç duydukları bilgiye erişebilmeyi, bilgiyi uygulamaya aktarabilmeyi sağlayan okuryazarlık türü olarak tarif edilmektedir (Yücetoker, 2014: 16).

Literatürde müzik okuryazarlığı ile ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmış olup müzik okuryazarlığına ilişkin tanımlar şunlardır:

Levinson'a (1990) göre müzik okuryazarlığı, verilen bir geleneksel müziğin büyük bir kısmını anlama yeteneğidir. Aynı zamanda müzik okuryazarlığı, müziği anlama ve besteyi okuma arasındaki benzerlikleri ve paralellikleri ortaya çıkarmaya yardımcı olmaktadır.

Wieck (1875) ise müzik okuryazarlığını bireyin müziği ilk olarak kulaktan öğrenerek yeniden oluşturma ve tanıma yeteneği, daha sonra da notadan okuyarak tanıma yeteneği olarak tanımlamıştır (Akt: Botstein, 1992).

Diğer okuryazarlık türlerinde olduğu gibi müzik okuryazarlığı da dil okuryazarlığındaki tanımlamalardan yola çıkılarak yapılabilir. Dil okuryazarlığı temelde bir dili okuma ve yazma becerisidir. Aynı şekilde müziğin de bir yazısı vardır. Bu yazıyı okuyup yazabilmek de müzik okuryazarlığı olarak değerlendirilebilir (Manins, 2001, Akt. Arslan, 2010).

Yapılan tanımlarda vurgulanan ortak noktadan yola çıkacak olursak müzik okuryazarlığın bireylerin müziksel bilgilerini uygulamada kullanılabilme becerisi olarak düşünülebilir. Müzik okuryazarlığı müzik eğitiminin verileceği düzey, eğitimin türü ile ilgili olup o alanda belirlenmiş müziksel hedefleri gerçekleştirmek için gerekli müziksel bilgi ve uygulama becerisinin bütünüdür şeklinde tanımlanabilir.

Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin çocuk şarkılarında geçen nota, işaret ve terimleri tanımaları, çocuk şarkılarında solfej yapabilmeleri, çalabilmeleri, yazabilmeleri ve seslendirebilmeleri için belli düzeyde müzik okuryazarlığı özelliklerini taşımaları gerekmektedir. Okul öncesi ve ilkokulda müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri bilinmektedir. Bu süreçte müzik eğitimi verecek olan okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin yeterince donanımlı olmaları çocuğun müziksel gelişimi için önem taşımaktadır. Diğer bir ifadeyle okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin sınıf içi müziksel etkinlikleri gerçekleştirebilecek düzeyde müzik okuryazarlığı kazanmış olmaları gerekmektedir.

Okul öncesi eğitimi lisans programında yer alan müzik eğitimi dersleri incelendiğinde müzik I ve müzik II derslerinin yer aldığı görülmüştür. Müzik I dersi içeriğine baktığımızda özellikle temel solfej eğitimi, nota öğretimi, nota değerleri, tartım çalışmaları, ses aralıkları, majör ve minör diziler, basit Türk müziği dizileri, ölçü, tempo, nüans kavramları ses değiştirici işaretler, çocuk şarkıları üzerinde dikte ve deşifre çalışmaları; müzik II

dersi içeriğinde okul öncesine yönelik şarkı repertuarı oluşturma, çocuk şarkılarının tanıtımı ve analizi dikkat çekmektedir.

Sınıf eğitimi lisans programında ise müzik ve müzik öğretimi dersleri yer almaktadır. Müzik dersi içeriği temel müzik bilgileri, nota bilgisi, aralık kavramı, ritim kavramı, çalgı öğretimi, şarkı dağarcığının oluşturulması; müzik öğretimi dersi içeriğinde nota öğretim teknikleri, Orff çalgılarıyla şarkı düzenlemeleri, ilkokul müzik programı etkinlik uygulamaları yer almaktadır.

Okul öncesi ve sınıf eğitimi anabilim dallarında yer alan müzik eğitimi derslerinin öğretmen adaylarına kazandırmak istediği ortak amaçlar arasında öğretmen adaylarının çocuk şarkılarında geçen nota, işaret ve terimleri bilmeleri, temel müzik bilgisine sahip olmaları, çocuk şarkılarında ritimsel okuma (bona), müziksel okuma (solfej) ve yazma, deşifre yapabilme, doğru çalabilme ve söyleme sayılabilir. Bu noktada sayılan tüm boyutlar müzik okuryazarlığını oluşturmaktadır. Bu derslerin amacı müzik yazısını kullanabilme, temel solfej eğitimi, çocuk şarkılarını çalabilme, söyleyebilme ve çözümleyebilme becerisi kazandırmak, müzik okuryazarlığı edindirmektir.

Okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin müziksel yeterliliklerine bağlı nedenlerden dolayı müzik derslerinin yeterince sağlıklı işlenemediğine ilişkin birçok problem dile getirilmiştir. Bilimsel çalışmalarda okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin müziksel yeterlilikleri incelenmiş ve şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Tufan (2006) "Okul öncesi müzik öğretmeni profili" başlıklı çalışmasında 78 okul öncesi öğretmen adayına müziksel donanımları ve müzik dersi konusundaki düşüncelerini belirlemek için anket soruları yönelmiştir. Çalışmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin temel müzik bilgileri, yeterli şarkı dağarcığına sahip olma düzeyleri, seslerini etkin bir biçimde kullanma ve enstrüman çalabilme konularında yetersiz oldukları sonucuna varılmıştır.

Temiz (2006) "Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminde Yaşanan Problemler ve Çözüm Önerileri" adlı çalışmasında 100 son sınıf okul öncesi öğretmen adayına müzik etkinlikleri ile ilgili uygulamalarda ne derece başarılı olabilecekleri hakkında fikir sahibi olmak üzere oluşturulan anket sonuçlarına göre çocuğun eğitiminde müziğin kullanımına ilişkin bilgilere sahip olmada, derslerdeki uygulamaları yapmada, çocuklara öğretilen şarkılar konusunda repertuar sahibi olmada, müzik öğretimi konusundaki beklentilerini karşılamada kendilerini kısmen yeterli, enstrümanı çalmada, çocuklarda işitme duyusunun gelişimine uygun repertuar sahibi olmada ise yetersiz gördüklerini belirtmişlerdir.

Özkut ve Kaya (2012) "İlköğretim Okullarında Görev Yapan Okul öncesi Öğretmenlerinin Lisans Döneminde Aldıkları Müzik Eğitiminin Mesleki Yaşantılarına Olan Etkilerinin İncelenmesi" başlıklı çalışmalarında 100 okul öncesi öğretmenine müziksel yeterliliklerini sorgulayan anket soruları yönelmiştir. Çalışma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin lisans döneminde aldıkları müzik eğitiminde edindikleri bilgileri yeterli bulmadıkları, kullandıkları tek enstrüman olan blokflüt konusundaki teorik bilgi ve uygulama becerilerinin kısmen yeterli

olduğu ve buna bağlı olarak çocuklara birkaç farklı çalgıdan oluşan küçük bir çalgı topluluğu oluşturacak teorik bilgi ve uygulama becerisine sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte çocuğa müzik etkinliği ile ilgili temel becerileri kazandırabilmek için farklı yöntem ve teknikleri kullanmaları gerektiğini bildikleri, ritim çalışmasının kullanılması gereken bir teknik olduğunu, drama tekniğinin kullanılması gerektiğini, yaratıcı dansa yer verilmesi gerektiğini düşündükleri ancak bunu mesleki yaşantılarında kullanmada güçlük çektikleri tespit edilmiştir.

Gül ve Bozkaya (2014) “Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programının Müzik Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmalarında okul öncesi öğretmen adaylarına anket uygulamışlar ve müziksel yeterlilikleri incelemişlerdir. Sonuç olarak temel bilgi, beceri tutum ve davranışları kazanamadıkları belirlenmiştir.

Afacan (2010) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çocuk Şarkılarını Bilişsel Çözümleme ve Uygulama Düzeyleri” başlıklı çalışmada öğretmen adaylarının çocuk şarkılarını bilişsel çözümleme düzeylerini belirlemeye yönelik 37 maddeden oluşan başarı testi geliştirmiştir. Geliştirilen başarı testinin KR-20 güvenirlik katsayısı 0.81 olarak belirlenmiştir. Çalışmanın asıl uygulaması random yoluyla seçilen müzik ve müzik öğretimi derslerini almış 2. sınıfta öğrenim gören 26 sınıf öğretmeni adayı ile yapılmıştır. Başarı testinden en yüksek ve en düşük puan alan toplam 14 öğretmen adayının çocuk şarkılarındaki uygulama düzeylerine dereceleme ölçeği kullanılarak bakılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının çocuk şarkılarını çözümlemedeki bilgi düzeylerinin genel olarak iyi olduğu, uygulama düzeylerinin ise bilgi düzeylerine göre düşük olduğu saptanmıştır.

Barış ve Özata (2009) “Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Alınan Müzik-Müzik Öğretimi Derslerinin Öğretmenlik Uygulamalarındaki Yansımaları” isimli çalışmalarında Eğitim Fakülteleri Sınıf öğretmenliği Anabilim Dalı son sınıf öğrencilerinin lisans döneminde aldıkları müzik ve müzik öğretimi derslerinin, son sınıf öğretmenlik uygulamalarındaki yansımaları tespit edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilere, veri toplamak amacı ile anket soruları yöneltilmiş, elde edilen verilerin SPSS programıyla çözümlemesi yapılarak, sonuçlara ulaşılmıştır. Sonuç olarak, sınıf öğretmeni adayları gerekli bilgi ve donanıma sahip olmada kendilerini çok fazla yeterli bulmamaktadırlar.

Kılıç (2009) “İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar” adlı çalışmada sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinde karşılaştıkları sorunları tespit ederek bu sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirmiştir. Araştırma için gerekli verilerin toplanmasında, veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin lisans eğitimlerinde almış oldukları müzik eğitiminin yeterli olmadığı, müzik eğitimi konusunda kendilerini geliştirmede sorunlarla karşılaştıklarına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. İlköğretim I. kademe 1. 2. ve 3. sınıfı okutan sınıf öğretmenleri lisans eğitiminde almış oldukları müzik eğitimi yeterli bulmamakta ya da az ölçüde yeterli bulmaktadırlar. Müzik eğitimi konusunda kendilerini geliştirmeye yönelik orta ölçüde sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Aslan ve Deniz'in (2011) "İlköğretim Mezunu Öğrencilerin Müzik Okuryazarlık Düzeyleri" adlı çalışması ise ilköğretim mezunlarının ilköğretim kazanımlarını kapsayan müzik okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma 135 dokuzuncu sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Veriler okuryazarlık testi ile toplanmıştır. Sonuç olarak örneklem grubunun müzik okuryazarlık düzeylerinin yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Bulut ve Bulut'un (2011) "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Temel Müzik Kuramları Bilgilerinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının temel müzik kuramları bilgilerini ölçüp değerlendirmek amacıyla örneklem grubuna "Temel Müzik Kuramları Bilgisi Testi" uygulanmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının, Sol anahtarlı dizek üzerine yazılan "do1-do2" aralığındaki nota adlarını bilme durumları dışındaki diğer temel müzik kuramları bilgilerinin çok düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmalarda ortak nokta okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının müzik dersi yeterliliklerinin düşük olmasıdır. Belirtilen çalışmaların sonuçları öğretmen adaylarının müzik okuryazarlık düzeylerinin tespit edilmesine yönelik bir ölçme aracının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca MEB (2006) "Müzik Dersi Öğretim Programı'nın Temel Beceriler ve Değerler" bölümünde ulaşılması beklenen temel beceriler arasında müzik okuryazarlığı edinebilme yer almakta olup bireylerin temel müzik yazısı ve öğelerini kullanması hedeflenmiştir. Dolayısıyla öğrenciye kazandırılması gereken müzik okuryazarlığı sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının müzik okuryazar olmalarına bağlıdır.

Müzik okuryazarlığının kazandırılmış olması öğretmen adaylarının müzik dersini daha sağlıklı işlemelerinde, üretken olmalarında şarkı dağarcıklarını geliştirmede deşifre, çalma, müziksel okuma, yazma, söyleme gibi boyutlarda başarılarını doğrudan etkileyeceği düşünülmektedir. Müzik okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik elde edilecek bulgular lisans eğitiminde yer alan müzik derslerinin uygulama süreci ile bu derslerin yapılandırılmasına ait bilimsel çalışmalara da katkı sağlayacaktır.

Bu düşünceden hareketle lisans öğrenimini tamamlayan sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının müzik okuryazarlığı düzeylerinin bilinmemesi araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Lisans öğrenimini tamamlayan okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının müzik okuryazarlık düzeylerinin bilinmemesi gerekçesinden hareketle okul öncesi ve sınıf öğretmeni adaylarının müzik okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesinde geçerliliği ve güvenilirliği ispatlanmış bir ölçme aracının geliştirilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Lisans sürecinde öğretmen adaylarının müzik okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve somut değerlendirmeler yapılabilmesi getirilecek önerilerle lisans ders programlarının hazırlanması ve geliştirilmesinde bilgi vermesi açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu konuda yurt içinde az sayıda ölçek çalışmasının olması yapılan araştırmanın önemini artırmaktadır.

Geliştirilen ölçeğin müzik okuryazarlığının belirlenmesine yönelik alanda yapılacak olan çalışmalara kaynak olması, okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin müzik okuryazarlığı düzeyini ölçmek için alandaki ölçme aracı ihtiyacını gidermesi bakımından önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Yapılan çalışma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2005: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında, Üniversitelerin Eğitim Fakültelerinin İlköğretim Bölümü Sınıf Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğrenim gören 4. sınıf öğretmen adayları,

Araştırmanın örneklemini ise, Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı 4. sınıfta öğrenim gören 120 öğretmen adayı ile Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı 4. Sınıfta öğrenim gören 61 öğretmen adayı olmak üzere toplam 181 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Ölçeğin Geliştirilmesi İle İlgili Çalışmalar

Bir çalışmada geliştirilmesi amaçlanan müzik okuryazarlığı ölçeğinin hazırlanmasında izlenen aşamalar şöyledir;

- “Müzik Okuryazarlığı Ölçeği” Maddelerini Oluşturma Aşaması
- Uzman Görüşüne Başvurma Aşaması
- Ön Uygulama Aşaması
- Geçerlik Çalışması
- Güvenirlik Hesaplama Aşaması

“Müzik Okuryazarlığı Ölçeği” Maddelerini Oluşturma Aşaması

Ölçek maddeleri oluşturulurken okul öncesi ve sınıf eğitim anabilim dallarında yer alan müzik eğitimi derslerinin içerikleri incelenmiş ve bu derslerin kazanımları doğrultusunda maddeler hazırlanmıştır. Hazırlanan maddelerin müzik okuryazarlığı özelliklerini taşımasına dikkat edilmiştir. Ölçek geliştirilmeden önce, müzik okuryazarlığının ne olduğu ve müzik okuryazarlığı ölçeğinin nasıl hazırlanacağı hakkında geniş çaplı bir literatür taraması yapılarak mevcut olan müzik okuryazarlığı ölçekleri ile okul öncesi ve sınıf öğretmen adaylarının müziksel yeterliliklerini ölçmeye yönelik geliştirilen ölçekler incelenmiştir (Akbulut, 2013; Brophy, 1996; Hill, 2009;

McCusker, 2001; Özmenteş, 2011). Mevcut müzik okuryazarlığı ölçekleri incelendiğinde öğrencilerin daha çok çalma, söyleme, deşifre yapma ve müzik dersi başarılarına yönelik hazırlandığı tespit edilmiştir. Buradan yola çıkılarak hazırlanan maddelerin öğretmen adaylarının müzik alanıyla ilgili bilgi ve davranışlarını ölçen bir ölçeğin hazırlanabileceği ve yazılan maddelerin de bu doğrultuda seçilebileceğine karar verilmiştir. Ölçek, tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), hiç katılmıyorum (1) şekilde 5'li Likert tipinde hazırlanmıştır.

Uzman Görüşüne Başvurma Aşaması

İçerik geçerliği, ölçme aracında bulunan soruların (maddelerin) ölçme aracına uygun olup olmadığı, ölçmek istediği alanı temsil edip etmediği ile ilgili olup, "uzman görüşü"ne göre saptanmaktadır (Karasar, 2005: 151). Bu amaçla ölçek maddelerinin oluşturulmasında okul öncesi ve sınıf eğitimi anabilim dallarında müzik eğitimi derslerini yürüten ikisi müzik eğitimi olmak üzere toplam dört alan eğitimi, bir eğitim bilimleri, bir ölçme değerlendirme ve bir Türk dili uzmanının görüşleri doğrultusunda incelenerek, maddelerin anlatım eksiklikleri, yanlış anlamalara sebep olabilecek ifadelerin varlığı ve müzik okuryazarlığına yönelik yeterliliği ölçüp ölçmediğine bakılmış, ölçek maddelerinin öğretmen adayları tarafından anlaşılır olması için gerekli yerlerde düzeltmeler yapılmıştır. 41 maddelik taslak ölçek ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Ön Uygulama Aşaması

Taslak ölçeğin öğretmen adayları tarafından anlaşılır olmasını sağlamak için Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda 4. sınıfta öğrenim gören iki öğretmen adayı ile Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nın 4. Sınıfında öğrenim gören iki öğretmen adayından "Müzik Okuryazarlık Ölçeği"ni okumaları istenmiş ve müzik okuryazarlık maddelerine yönelik fikirleri alınmıştır. Ölçeğin cevaplanması için gerekli süre, öğretmen adaylarının cevaplama süreleri göz önüne alınarak hesaplanmış ve ölçeğin cevaplanma süresi 30 dakika olarak belirlenmiştir.

Geçerlik Çalışması

5'li Likert tipinde hazırlanan "Müzik Okuryazarlığı Ölçeği"nin hem kapsam geçerliliğine hem de yapı geçerliliğine bakılmıştır. Kapsam geçerliliği, bir bütün olarak ölçme aracının ve ölçme aracındaki her bir maddenin amaca ne derecede hizmet ettiği ile ilgilidir (Tekin, 1993: 45). Hazırlanan "Müzik Okuryazarlığı Ölçeği"nin kapsam geçerliliği müzik eğitimi derslerinin içerikleri incelenerek ve kazanımlara ilişkin maddelerden oluşturularak sağlanmıştır. Yapı geçerliliği ise; sonuçları ve sonuçların ne ile bağlantılı olduğunu açıklamaktadır. Bir başka deyişle ölçme aracının soyut bir olguyu ne derece doğru ölçebildiğini göstermektedir (Tavşancıl, 2002: 45). Psikolojik testlerde yapı geçerliliği birinci derecede önem taşımaktadır (Tezbaşaran, 1996: 51). Yapı geçerliliğini ölçebilmek için faktör analizinden yararlanılmıştır.

Güvenilirlik Çalışması

Faktör analizi ve madde-toplam korelasyon değerlerine bakılarak ölçekten çıkartılması gereken maddelere karar verilmiştir. Bu maddeler çıkartılarak geriye kalan maddeler ile ölçek için cronbach alpha güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır.

BULGULAR

Taslak ölçekten elde edilen verilere değişik madde analizleri uygulayarak, her maddenin nihai ölçeğe alınıp alınmayacağına karar verilebilmektedir (Tezbaşaran, 1996: 51). 41 maddelik hazırlanmış olan “Müzik Okuryazarlığı Ölçeği”nin maddelerini analiz etmek amacıyla alt ve üst grup ortalamaları farkına dayalı madde analizi ile madde toplam korelasyon analizi yapılmıştır.

“ Müzik Okuryazarlık Ölçeği”nin Madde Analizi**Alt-Üst Grup Ortalamaları Farkına Dayalı Madde Analizi**

Ölçek maddelerinin ayırt edicilik güçlerini belirlemeye yönelik her bir madde için üst grup ve alt grup müzik okuryazarlığı puanları, ortalamaları arasındaki farkın t-değeri hesaplanmıştır. Öncelikle müzik okuryazarlık puanları büyükten küçüğe doğru sıralanmış; alt ve üst gruplar tüm ölçeğin %27’sini oluşturan 49’ar kişiden oluşturulmuştur.

Tablo 1. Ölçeğin Alt % 27 ve Üst %27’ lik Grupların Madde Ortalamaları İçin T-Testi Sonuçları

Madde	Grup	N	X	S	sd	p	Madde	Grup	N	X	S	sd	p
m1	Üst	49	3,14	.86	96	.000	m22	Üst	49	2,59	.91	96	.000
	Alt	49	4,40	.57				Alt	49	4,04	.81		
m2	Üst	49	3,36	.99	96	.000	m23	Üst	49	2,57	.70	96	.000
	Alt	49	4,59	.49				Alt	49	4,12	.69		
m3	Üst	49	3,14	.88	96	.000	m24	Üst	49	2,10	.87	96	.000
	Alt	49	4,26	.63				Alt	49	3,06	1.29		
m4	Üst	49	2,89	1.00	96	.000	m25	Üst	49	2,77	.96	96	.000
	Alt	49	4,12	.69				Alt	49	3,77	.94		
m5	Üst	49	2,79	.93	96	.000	m26	Üst	49	2,97	.96	96	.000
	Alt	49	3,83	.85				Alt	49	4,24	.77		
m6	Üst	49	2,75	.94	96	.000	m27	Üst	49	2,32	1.02	96	.000
	Alt	49	3,55	.89				Alt	49	3,61	.90		
m7	Üst	49	3,14	.97	96	.000	m28	Üst	49	3,83	.79	96	.000
	Alt	49	4,06	.77				Alt	49	4,40	.76		
m8	Üst	49	2,77	.87	96	.000	m29	Üst	49	3,22	.84	96	.000
	Alt	49	3,81	.90				Alt	49	4,12	.69		
m9	Üst	49	3,48	.93	96	.000	m30	Üst	49	3,26	.88	96	.000
	Alt	49	4,55	.57				Alt	49	4,24	.69		

m10	Üst	49	2,48	1.13	96	.000	m31	Üst	49	3,04	.88	96
	Alt	49	3,71	.95				Alt	49	4,28	.79	.000
m11	Üst	49	3,18	.90	96	.000	m32	Üst	49	3,10	.91	96
	Alt	49	4,38	.75				Alt	49	4,42	.64	.000
m12	Üst	49	2,87	.99	96	.000	m33	Üst	49	2,08	.99	96
	Alt	49	4,02	.87				Alt	49	3,02	1.198	.000
m13	Üst	49	3,16	.89	96	.000	m34	Üst	49	1,97	.85	96
	Alt	49	4,44	.67				Alt	49	2,95	1.01	.000
m14	Üst	49	2,81	1.01	96	.000	m35	Üst	49	3,59	.95	96
	Alt	49	4,10	.74				Alt	49	4,53	.58	.000
m15	Üst	49	2,51	.93	96	.000	m36	Üst	49	2,14	.93	96
	Alt	49	3,69	.68				Alt	49	3,40	1.17	.000
m16	Üst	49	2,81	1.01	96	.000	m37	Üst	49	3,12	1.01	96
	Alt	49	4,12	.59				Alt	49	4,22	.79	.000
m17	Üst	49	2,79	.97	96	.000	m38	Üst	49	3,36	1.07	96
	Alt	49	4,10	.77				Alt	49	4,36	.80	.000
m18	Üst	49	3,61	.81	96	.000	m39	Üst	49	2,67	.94	96
	Alt	49	4,34	.87				Alt	49	4,12	.63	.000
m19	Üst	49	3,91	.86	96	.000	m40	Üst	49	2,97	.92	96
	Alt	49	4,65	.52				Alt	49	4,16	.68	.000
m20	Üst	49	3,34	.72	96	.000	m41	Üst	49	2,95	.91	96
	Alt	49	4,14	.67				Alt	49	4,38	.60	.000
m21	Üst	49	2,83	.94	96	.000						
	Alt	49	4,24	.63								

Yapılan analizde madde ortalamaları için t-testi sonuçları $p < .05$ olduğu için ölçek maddelerinin ölçülmek istenen durumun ölçülmesine katkıda bulduklarına karar verilmiştir.

Madde-Toplam Puan Korelasyonu

Ölçekteki 41 maddeden hangilerinin çalıştığını belirlemek amacıyla her bir maddenin ayırt ediciliğine (madde-toplam test korelasyonu) bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamaktadır (Büyüköztürk, 2003: 165).

Tablo 2. Ölçeğin Madde-Toplam Korelasyon Değerleri

Maddeler	Madde-Toplam Korelasyonu	Maddeler	Madde-Toplam Korelasyonu
m1	.582	m21	.640
m2	.537	m22	.628
m3	.539	m23	.713
m4	.527	m24	.397
m5	.495	m25	.418
m6	.365	m26	.527
m7	.414	m27	.463
m8	.518	m28	.294
m9	.495	m29	.450
m10	.443	m30	.472

m11	.535	m31	.598
m12	.518	m32	.604
m13	.603	m33	.308
m14	.537	m34	.383
m15	.580	m35	.481
m16	.582	m36	.429
m17	.590	m37	.481
m18	.365	m38	.489
m19	.403	m39	.582
m20	.452	m40	.533
		m41	.622

Tablo 2’de yer alan ölçek maddelerinin madde toplam korelasyon değerlerini incelediğimizde korelasyon değerlerinin 0.294 ile 0.640 arasında değiştiği görülmektedir. Maddelerden yalnız 28. maddenin 0.30’da küçük olduğu buna karşılık ölçekten çıkarılırsa ölçeğin kapsam geçerliğini düşürebileceği göz önüne alınarak bu madde ölçekten çıkartılmamıştır.

Faktör Analizi

Elde edilen verilerin, faktör analizi yapmak için uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Testi sonuçlarına bakılmıştır.

Tablo 3.Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm ve Barlett’s Test Sonuçları

Ölçeğin Örneklem Ölçüm Değer	0.841		
Yeterliliği =			
Barlett Testi Yaklaşık Ki-Kare	3403.119	sd=820	p=.000
Değeri =			

Müzik Okuryazarlığı Ölçeği’nin faktör analizine yeterliliğini test eden Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı 0.841 olarak bulunmuştur. Kaiser 0.90’ın üzerindeki değerleri mükemmel olarak nitelendirmektedir (Riviera ve Ganaden, 2001: 9). Dolayısıyla hazırlanan müzik okuryazarlığı ölçeği mükemmel yakın sayılabilir. Barlett Testi sonucu, 3403.119 ($p < .01$) olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ışığında tablo 3’e göre, faktör analizinin uygulanabilir olduğu ve maddeler arasında korelasyon olduğu söylenebilir.

Verilerin faktör analizine uygunluğu değerlendirildikten sonra, faktörlerin elde edilmesi aşamasına geçilmiştir. Ölçeğin kaç faktörden oluşacağına karar vermede özdeğer (eigenvalues) istatistiği, çizgi grafiği (screeplot) ve toplam varyansların yüzdesi yöntemi ölçütleri kullanılmıştır. Daha sonra faktörlerin rotasyonu aşamasına geçilmiştir ve varimax tekniği kullanılmıştır. Rotasyon aşamasında ise isimlendirilebilir ve yorumlanabilir faktörler elde edilmiştir.

Döndürülmüş temel bileşenler analizi (Varimax Rotated) yapıldığında, ölçek maddelerinin 5 faktörde toplandığı ve bu faktörlerin isimlendirilebildiği tespit edilmiştir.

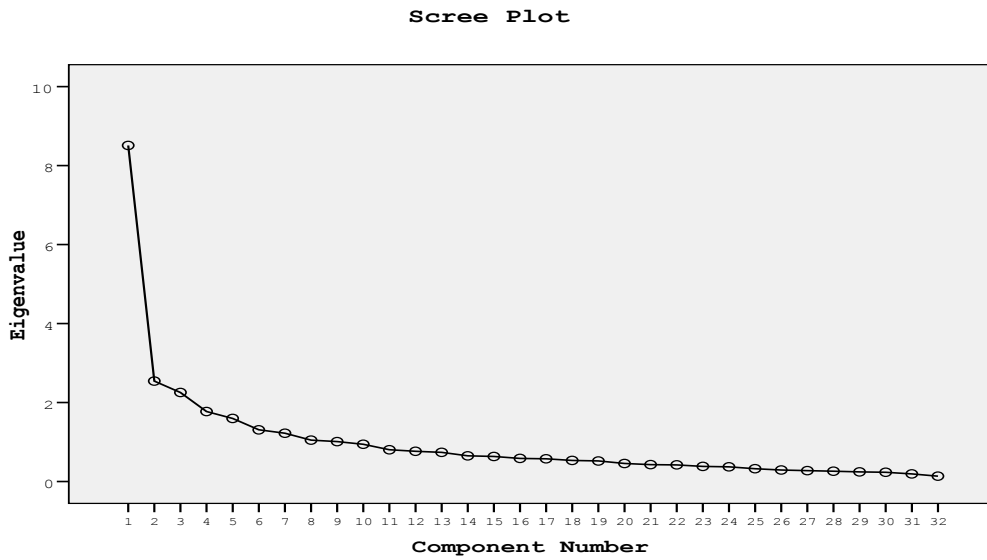
Tablo 4. Döndürülmüş Temel Bileşenler Analizi Sonuçları (VarimaxRotated)

	Component				
	1	2	3	4	5
m3	0.696				
m7	0.686				
m23	0.660				
m21	0.658				
m22	0.597				
m6	0.593				
m2	0.571				
m17	0.564				
m4	0.478				
m8	0.451				
m29		0.721			
m19		0.667			
m32		0.665			
m30		0.629			
m35		0.531			
m28		0.522			
m31		0.515			
m20		0.513			
m37		0.512			
m11			0.759		
m13			0.675		
m12			0.665		
m16			0.576		
m14			0.496		
m25				0.690	
m40				0.613	
m27				0.593	
m24				0.585	
m39				0.532	
m33					0.864
m36					0.840
m34					0.834

Ölçekte her bir faktörde bulunacak olan maddelerin yük değerlerinin 0,45 ve üzeri olması uygun değerler olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2003: 118). 41 maddeden oluşan Müzik Okuryazarlığı Ölçeği'ne toplamda 5 kez döndürme işlemi uygulanmış. Her döndürme sonrasında birden fazla faktörde yer alan maddeler ve faktör yük değeri 0.45'ten küçük olan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca yüksek iki yük değeri arasındaki farkın en az 0.10 olma koşuluna da uyulmuş, bu şartı sağlamayan ölçek maddeleri ölçekten çıkartılmıştır (Büyüköztürk, 2003: 119). Ölçekten çıkartılan maddeler sırasıyla 1,5, 9, 10, 15, 18, 26, 38,41 şeklindedir. 32 madde haline

gelen ölçeğin maddelerinin faktör yük değerleri incelendiğinde 0.451 ile 0.864 arasında değerler almıştır (Tablo 4).

Analize alınan 32 maddelik Müzik Okuryazarlık Ölçeği' nin öz değeri 1'den büyük olan (8.509, 2.542, 2.252, 1.771 ve 1.596) 5 faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu 5 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans ise %52.096'dır. Kabul edilebilir miktar olan % 41'in (Kline, 1994, Akt: Ekici, 2002: 64) üstünde olan bu varyans miktarının, ölçeğin 5 faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak verdiği kabul edilebilir. Buna göre analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan 5 faktörün, ölçeğin toplam varyansının çoğunluğunu açıkladığı görülmektedir (Tablo 5). Ölçeğe ait Scree Plot Grafiği'nde 5 faktöre ilişkin öz değerler gösterilmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. Özdeğerler Grafiği (ScreePlot)

Tablo 5. Beş Faktörlü Müzik Okuryazarlık Ölçeği Faktörlerinin Özdeğerleri, Faktör İçerisinde Yer Alan Madde Sayısı, Faktör Varyansları, Faktör Eklendikçe Artan Varyans Değerleri

Faktör	Özdeğer	Faktör İçerisinde Yer Alan Madde Sayısı	Varyans	Faktör Eklendikçe Artan Varyans Değerleri
1	8.509	10	13.416	13.416
2	2.542	9	12.082	25.498
3	2.252	5	9.588	35.086
4	1.771	5	8.870	43.956
5	1.596	3	8.141	52.096

Aşağıda her bir faktör ayrı ayrı incelenmiştir.

1.Faktör: 1. Faktör toplam varyansın % 13.416'sını oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.451 ile 0.696 arasında değişen müzik okuryazarlığı maddelerinin oluşturduğu 1. Faktörün verileri tablo 6'da gösterilmiştir. 1. Faktör içinde bulunan 10 müzik okuryazarlığı maddesi incelendiğinde maddelerin çocuk şarkılarını tanıma ve uygulamaya yönelik becerilerle ilgili olduğu belirlenmiştir. 1. Faktör "Çocuk Şarkılarında Geçen Terimleri Tanıma ve Uygulama Becerisi" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 6. Birinci Faktörde Yer Alan Müzik Okuryazarlık Maddeleri ve Faktör Yükleri

1.Faktör	Madde Numaraları	Müzik Okuryazarlık Maddeleri	Faktör Yükleri
	3	Çocuk şarkılarında geçen müziksel işaretleri tanıyorum.	0.696
	7	Basit ritim kalıplarını çalabilirim.	0.686
	23	Şarkılarda kullanılan işaretleri doğru uygularım.	0.660
	21	Şarkılarda kullanılan terimleri tanıyorum.	0.658
	22	Şarkılarda kullanılan terimleri çalgıda doğru uygularım.	0.597
	6	Basit ritim kalıpları yazabilirim.	0.593
	2	Çocuk şarkılarında kullanılan notaları tanıyorum.	0.571
	17	Çocuk şarkılarını nota yazım kurallarına uygun bir şekilde yazabilirim.	0.564
	4	Çocuk şarkılarını bilgi düzeyinde çözümleyebilirim.	0.478
	8	Okul şarkılarında deşifre yapabilirim.	0.451

2.Faktör: 2. Faktör toplam varyansın % 12.082'sini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.512 ile 0.721 arasında değişen müzik okuryazarlığı maddelerinin oluşturduğu 2. Faktörün verileri tablo 7'de gösterilmiştir. 2. Faktör içinde bulunan 9 müzik okuryazarlığı maddesi incelendiğinde maddelerin şarkılarda yöntem ve teknik bilgisi ile ilgili olduğu belirlenmiştir. 2. Faktör "Şarkılarda Yöntem-Teknik Bilgisi ve Kullanma Becerisi" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 7. İkinci Faktörde Yer Alan Müzik Okuryazarlık Maddeleri ve Faktör Yükleri

2.Faktör	Madde Numaraları	Müzik Okuryazarlık Maddeleri	Faktör Yükleri
	29	Müzik öğretimi yöntem ve tekniklerini biliyorum.	0.721
	19	Dramatizasyon (canlandırma) yöntemini şarkı öğretiminde kullanabilirim.	0.667
	32	Şarkı öğretimi yöntem ve tekniklerini bir parçanın öğretiminde uygulayabilirim.	0.665
	30	Şarkı öğretimi yöntem ve tekniklerini biliyorum.	0.629
	35	Dinlediğim bir şarkıya ritmik hareketlerle eşlik edebilirim.	0.531
	28	İstiklal Marşımızı müzikal olarak doğru söyleyebilirim.	0.522
	31	İlkokul müzik dersi etkinliklerini doğru şekilde gerçekleştirebilirim.	0.515
	20	Müziksel beğeniyi geliştirmek için ne tür etkinlikler yapacağımı biliyorum.	0.513
	37	Dinlediğim bir ezgiyi doğru seslerle tekrar edebilirim.	0.512

3.Faktör: 3. Faktör toplam varyansın % 9.588'ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.496 ile 0.759 arasında değişen müzik okuryazarlığı maddelerinin oluşturduğu 3. Faktörün verileri tablo 8'de gösterilmiştir. 3. Faktör içinde bulunan 5 müzik okuryazarlığı maddesi incelendiğinde maddelerin müziksel algı ve sesini kullanma ile ilgili olduğu belirlenmiştir. 3. Faktör "Müziksel Algı ve Sesini Kullanma Becerisi" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 8. Üçüncü Faktörde Yer Alan Müzik Okuryazarlık Maddeleri ve Faktör Yükleri

3.Faktör	Madde Numaraları	Müzik Okuryazarlık Maddeleri	Faktör Yükleri
	11	Çocuk şarkılarında doğru şekilde müziksel okuma (solfej) yapabilirim	0.759
	13	Okul şarkılarında doğru şekilde ritimsel okuma (bona) yapabilirim.	0.675
	12	Şarkılarda sesimi doğru kullanabilirim.	0.665
	16	Duyduğum müziksel sesleri incelik-kalınlıklarına göre ayırt edebilirim.	0.576
	14	Dinlediğim bir parçada yapılan hatayı tespit edebilirim.	0.496

4.Faktör: 4. Faktör toplam varyansın % 8.870'ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.532 ile 0.690 arasında değişen müzik okuryazarlığı maddelerinin oluşturduğu 4. Faktörün verileri tablo 9'da gösterilmiştir. 4. Faktör içinde bulunan 5 müzik okuryazarlığı maddesi incelendiğinde maddelerin eğitsel müzik dağarcığı ile ilgili olduğu belirlenmiştir. 4. Faktör "Eğitsel Müzik Dağarcığına Yönelik Bilgi" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 9. Dördüncü Faktörde Yer Alan Müzik Okuryazarlık Maddeleri ve Faktör Yükleri

4.Faktör	Madde Numaraları	Müzik Okuryazarlık Maddeleri	Faktör Yükleri
	25	İlkokul öğretim programındaki müzik dersi konularını biliyorum.	0.690
	40	Çocuğun müzik eğitiminde kullanılan türleri tanıyorum.	0.613
	27	Dinlediğim basit bir ezgiyi notaya alabilirim.	0.593
	24	Ses eğitimi bilgisine sahibim.	0.585
	39	Nota öğretim tekniklerini biliyorum.	0.532

5. Faktör: 5. Faktör toplam varyansın % 8.141'ini oluşturmaktadır. Faktör yük değerleri 0.834 ile 0.864 arasında değişen müzik okuryazarlığı maddelerinin oluşturduğu 5. Faktörün verileri tablo 10'da gösterilmiştir. 5. Faktör içinde bulunan 3 müzik okuryazarlığı maddesi incelendiğinde maddelerin Orff yöntem bilgisi ve Orff çalgıları uygulama becerisi ile ilgili olduğu belirlenmiştir. 5. Faktör "Orff Yöntem Bilgisi ve Orff Çalgıları Uygulama Becerisi" olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 10. Beşinci Faktörde Yer Alan Müzik Okuryazarlık Maddeleri ve Faktör Yükleri

5.Faktör	Madde Numaraları	Müzik Okuryazarlık Maddeleri	Faktör Yükleri
	33	Orff yöntemi hakkında bilgi sahibiyim.	0.864
	36	Okul şarkılarına Orff çalgıları ile eşlik edebilirim.	0.840
	34	Çocuk şarkılarına Orff çalgıları için ritim eşliği yazabilirim.	0.834

Güvenilirlik Hesaplama Aşaması

Faktör analizi yapıldıktan sonra 32 maddelik "Müzik Okuryazarlığı Ölçeği" için güvenilirlik hesaplamaları yapılmıştır. Müzik Okuryazarlık Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.904 olarak tespit edilmiştir. Büyüköztürk (2003) bir ölçeğin güvenilir olabilmesi için güvenilirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olması

gerektiğini belirtmiştir. Hazırlanan ölçeğin güvenilirlik katsayısının yüksek çıkması alanında oldukça güvenilir bir ölçek olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin alt faktörlerinin her biri için güvenilirlik analizi sonuçları tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Alt Faktörlerin Güvenilirlik Sonuçları

Faktörler	Faktör isimleri	Faktör maddeleri	Güvenilirlik katsayısı
1	Çocuk Şarkılarında Geçen Terimleri Tanıma ve Uygulama Becerisi	3, 7, 23, 21, 22, 6, 2, 17, 4, 8	0.852
2	Şarkılarda Yöntem ve Teknik Bilgisi ve Kullanma Becerisi	29, 19, 32, 30, 35, 28, 31, 20, 37	0.815
3	Müziksel Algı ve Sesini Kullanma Becerisi	11, 13, 12, 16, 14	0.785
4	Eğitsel Müzik Dağarcığına Yönelik Bilgi	25, 40, 27, 24, 39	0.713
5	Orff Yöntem Bilgisi ve Orff Çalgıları Uygulama Becerisi	33, 36, 34	0.859

Müzik Okuryazarlığı Ölçeği’nin alt faktörlerine bakıldığında, faktörlerin cronbach alpha sonuçlarının da yüksek olduğu görülmektedir.

SONUÇLAR

Araştırmadan elde edilen veriler ile ölçeğin yapı geçerliliğini tespit etmek için yapılan faktör analizinde; “Müzik Okuryazarlığı Ölçeği”nin “Döndürülmüş Temel Bileşenler” analizine göre 5 faktörlü olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörlerin isimleri, 1. Faktör, “Çocuk Şarkılarında Geçen Terimleri Tanıma ve Uygulama Becerisi”; 2. Faktör, “Şarkılarda Yöntem-Teknik Bilgisi ve Kullanma Becerisi”; 3. Faktör, “Müziksel Algı ve Sesini Kullanma Becerisi” 4. Faktör, “Eğitsel Müzik Dağarcığına Yönelik Bilgi”; 5. Faktör “Orff Yöntem Bilgisi ve Orff Çalgıları Uygulama Becerisi” şeklindedir. Bu faktörlerin her birinin güvenilirlik katsayısı sırasıyla, 0.852, 0.815, 0.785, 0.713 ve 0.859 şeklindedir. Genel olarak Müzik Okuryazarlığı ölçeğinin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise 0.904 olarak tespit edilmiştir.

ÖNERİLER

Yapılan çalışma sonucunda şu öneriler getirilmiştir.

1.Öğretmen adaylarının müzik okuryazarlık ölçeğine göre belirlenen müzik okuryazarlık düzeylerine, uygulama boyutuyla da bakılabilir. Bunun için müziksel okuma, yazma becerilerini ölçmek amacıyla gözlem formu, dereceleme ölçeği, bireysel çalma, söyleme performans değerlendirme formları oluşturulabilir.

2.Geliştirilen ölçek aracılığıyla demografik özelliklere göre (sınıf düzeyi, cinsiyet, bölüm vb.) gibi farklı değişkenler açısından araştırılabilir.

3.Öğretmen adaylarının müzik okuryazarlığının hangi boyutunda güçlük yaşadıkları tespit edilip bu sorunların giderilmesine yönelik sınıf içi etkinlikler yapılabilir.

4. Geliştirilen ölçek farklı üniversitelerin sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarına uygulanarak farklı sonuçlar elde edilebilir.

5. Alanda yapılacak diğer ölçek geliştirme çalışmalarına kaynak olabilir.

KAYNAKÇA

Afacan, Ş. (2010). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Çocuk Şarkılarını Bilişsel Çözümleme ve Uygulama Düzeyleri". *Ege Eğitim Dergisi*, 11(2): 89-106.

Akbulut, E. (2013). "Eğitim Fakültesi Okulöncesi Anabilim Dalı Programında Yer Alan Müzik Eğitimi Dersi Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeylerine İlişkin Ölçek Geliştirme Çalışması". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 33, 1-10.

Arslan, L., F. (2010). *Müzik Okuryazarlığına Yönelik Bir Test Geliştirme ve İlköğretim Mezunları Üzerine Örnek Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.

Aslan, L. ve Deniz, J. (2011). "İlköğretim Mezunu Öğrencilerin Müzik Okuryazarlık Düzeyleri". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 34, 25-34.

Barış, D., A., ve Özata, E. (2009). "Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalında Alınan Müzik-Müzik Öğretimi Derslerinin Öğretmenlik Uygulamalarındaki Yansımaları". *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (18): 27- 42.

Botstein, L. (1992). 19th-Century Music, *Listening Through Reading: Musical Miteracy And The Concert Audience*. (129-145). *University of California Press, Digital Publishing*, 25 Mart 2015 tarihinde <http://www.jstor.org/stable/746262> adresinden erişilmiştir.

Brophy, T. S. (1996). "Education Building Music Literacy with Guided Composition". *Music Educators Journal*, 83 (3): 15-18.

Bulut, D ve Bulut, F. (2011). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Temel Müzik Kuramları Bilgilerinin Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi "Niğde Üniversitesi Örneği". *NWSA Fine Arts e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(3,9, Article Number:D0067

Büyüköztürk Ş. (2003). *Veri Analizi El Kitabı. (Geliştirilmiş 3.baskı)*, Ankara: Pegem A Yayınları.

Ekici G. (2002). "Biyoloji Öğretmenlerinin Laboratuvar Dersine Yönelik Tutum Ölçeği (BÖLDYTÖ)". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 22, 62-66.

Gül, G ve Bozkaya, İ. (2014). "Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programının Müzik Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi Uludağ Üniversitesi Örneği". *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 22(3): 995-1008.

Hill, P. G. (2009). "Music Literacy Among Adults In Church Choirs". *Choral Journal*, 12-21.

Karasar N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler ve Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Kılıç, I. (2009). "İlköğretim Birinci Kademe Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar". *İnönü Üniversitesi Dergisi*, 10 (1), 123-137.
- Levinson, J. (1990). "Musical Literacy", *Special Issue: Cultural Literacy and Arts Education (Spring)*, *Journal of Aesthetic Education*, 24(1), 17-30.
- Mc Cusker, J. (2001). *Emerging Musical Literacy: Investigating Young Children's Music Cognition and Musical Problem-Solving through Invented Notations*. PhD. Thesis, Marywood University, ED 460 062.
- Özkut, B. ve Kaya, S.,Ö. (2012). "İlköğretim Okullarında Görev Yapan Okulöncesi Öğretmenlerinin Lisans Döneminde Aldıkları Müzik Eğitiminin Mesleki Yaşantılarına Olan Etkilerinin İncelenmesi". *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 1 (1): 167-179.
- Özmenteş, S. (2011). "Müzik Öğretimine Yönelik Özyeterlilik Ölçeğinin Geliştirilmesi". *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 1(1): 30-36, ISSN: 2146-7463.
- Rivera T. C. ve Ganaden M. F. (2001). "The Development and Validation of a Classroom Environment Scale for Filipinos". *The Interactional Online Journal of Science and Mathematics Education*. Volume 1.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekin, H. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınları.
- Temiz, E. (2006). "Okul Öncesinde Müzik Eğitimi; Yaşanan Problemler ve Çözüm Önerileri". Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tufan, S. (2006). "Okul Öncesi Müzik Öğretmeni Profili". Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, 26-28 Nisan, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. (3. Basım). Ankara: Evrensel Müzikevi.
- Yücetoker, İ. (2014). "Sanat Okuryazarlığı Ölçeğinin Hazırlanması ve Geliştirilmesi", *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2 (1): 112 -126.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

One of the most effective educational instruments used in the social, affective and psychomotor development of an individual is undoubtedly music education. Today's educational understanding aims to train creative individuals who have high self-confidence, critical thinking skills, social skills, self-expression abilities and aesthetic sensitivity. Music education has a critical role in teaching these basic skills. As is known, music education course sare offered by preschool and elementary school teachers during the preschool and elementary school period. At these ages, children are interested in musical activities and acquire the habits of

making and listening to music. Therefore, it may be possible to meet their expectations by ensuring that they learn music by making and living with music. This requires elementary school and preschool teachers to have an adequate amount of basic musical knowledge, practical skills and technical equipment. Pre-service teachers must have enough music literacy to lead musical activities, analyze new songs, increase song repertoire, play and sing and be competent in nursery rhymes, in other words, touse the language of music in elementary schools and preschools. Music literacy is the ability to re-create music by recognizing it, learning it by ear, and then, most importantly, reading music notation (Wieck, 1875, cited by Botstein, 1992).

The content of the undergraduate courses in Music, Music Education and Music Teaching in departments of preschool and elementary school teaching aims to ensure that pre-service teachers gain music literacy. Pre-service teachers who lack adequate music literacy have problems in their Professional careers. Thus, the aim of this research is to develop a valid and reliable measurement instrument for determining the music literacy levels of the elementary school and preschool pre-service teachers studying in Turkish universities' Faculties of Education. This scale is thought to contribute to the literature by determining the music literacy levels of pre-service teachers, being able to evaluate this educational process accurately and making suggestions when necessary. In addition, the dearth of research in this area increases the importance of this research.

Method

The universe of there search consists of fourth year pre-service teachers studying Elementary School and Preschool Teaching in the Primary School Section of Universities' Faculties of Education in 2014-2015. The sample of the research consists of 181 fourth year pre-service teachers at Ahi Evran University. Of them, 120 study in the Department of Elementary School Teaching, and 61 study in the Department of Preschool Teaching.

“The Music Literacy Scale” was developed as a data collection instrument for the research. The required phases for developing a scale—Expert Consultation, Pilot test, Validity Study, and Reliability Calculation—were followed.

To ensure the draft scale’s suitability, it was examined by a field expert, a field training expert, an educational sciences expert, a Turkish language expert. To make it understandable forth pre-service teachers, the draft scale was read by two elementary school and two preschool pre-service teachers, and their opinions of music literacy items were obtained. The draft scale is a 5-point Likert type scale with 41 items. After consulting the opinions of experts and the pilot test, the scale was administered to the sample group. When Item-Total point correlation values were examined, it was found that the correlation values varied between 0.294 and 0.640. Item 28 was not excluded from the scale for being the only item with a value less than 0.30, which could reduce the content validity of the scale if it were excluded.

Findings (Results)

The Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) coefficient, which tests for the suitability of factor analysis of Music Literacy Scale, was 0.841. Values over 0.90 are considered ideal by Kaiser (Riviera and Ganaden, 2001: 9), and the music literacy scale is close to this value. The Barlett's test result was 3403.119 ($p < .01$). After the conformity of the data with the factor analysis was evaluated, factor obtaining phase was proceeded to and Varimax Method was used. When Varimax Rotated analysis was conducted, it was found that the scale items can be grouped in 5 nameable factors, which are: 1, "The Skill of Recognizing and Applying the Terms in Nursery Rhymes," 2, "The Knowledge of Method and Technique in Songs and Skill of Using These Method and Techniques," 3, "Music Perception and Skill of Using the Voice," 4. "Knowledge Related to the Educational Music Repertoire" and 5, "Knowledge of Orff Method and Skill at Playing Orff Instruments". Their reliability coefficient sare 0.852, 0.815, 0.785, 0.713 and 0.859, respectively. The Cronbach's Alpha reliability coefficient of the entire Music Literacy Scale was 0.904.